

ARBEIDSRETTE

DOM

Avsagt: 16. april 2018

Saksnr.: 26/2017

Lnr.: AR-2018-7

Dommere: Jakob Wahl
Karin Bruzelius
Liv Gjølstad
Per Østvold
Niels Selmer Schweigaard
Stein Grøtting
Axel Thuve

Saken gjelder: Fagbrevtillegg

Landsorganisasjonen i Norge med Norsk
Transportarbeiderforbund

Advokat Marit Håvemoen

mot

1. Næringslivets Hovedorganisasjon
2. Flytanking AS

Advokat Kristin Mørkedal

DOM

- (1) Saken gjelder spørsmålet om fagbrev som yrkessjåfør gir rett til fagbrevtillegg etter Oljeavtalen § 2 bokstav d for arbeidstaker som arbeider som flyplassoperatør/fuelingsoperatør (flyplassoperatør) i Flytanking AS.
- (2) **Sakens tariffrettslige ramme**
- (3) Mellom Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Norsk Industri (NI) og de tilsluttede olje- og transportselskaper på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge (LO) og Norsk Transportarbeiderforbund (NTF) på den andre side gjelder Oljeavtalen, overenskomst 184. Overenskomsten gjelder for fem bedrifter, herunder saksøkte nr. 2.
- (4) Overenskomsten har i § 2 lønnsbestemmelser, og bokstav d lyder:

«Ansatte med relevant fagbrev gis et tillegg på kr 10,00 pr time på den til enhver tid gjeldende lønn.

Følgende fagbrev kan være relevant for bransjen:

- Yrkessjåfør
- Logistikk
- Mekanikk
- Bilmekaniker
- Elektro
- Automasjon
- Rørlegger
- Prosessoperatør
- Maskinist

Denne opplistingen er ikke uttømmende.

De lokale parter skal avtale hvilke av de ovennevnte fagbrev som er relevant for bedriften. Det vil normalt være uforenelig å avvise alle fagbrev som irrelevante. Ved lokal uenighet kan saken bringes inn for de sentrale parter.

For øvrig vises til § 14.»

- (5) **Tariffhistorikken**
- (6) Bestemmelse om lønnstillegg for fagarbeidere ble tatt inn i overenskomsten for perioden 1996–1998. Paragraf 2 Lønnsbestemmelser bokstav e lød:

«Fagarbeidere gis i første jobb i bransjen etter endt fagutdanning, et tillegg på kr. 6,85 pr. time til det relevante begynnerlønnstrinn i bedriftens lønssystem.»
- (7) I overenskomsten 1998–2000 ble det inntatt et tillegg i bestemmelsen om blant annet tilrettelegging for fagopplæring.
- (8) I overenskomsten 2010–2012 lød § 2 bokstav d:

«Ansatte med relevant fagbrev gis et tillegg på kr 9,50 pr time på den til enhver tid gjeldende lønn.

(Hva angår iverksettelse og anvisning av hva som skal ansees relevant vises til nedennevnte utvalg).»

(9) NTF fremmet ved oppgjøret i 2012 krav om at bestemmelsen om fagbrev skulle styrkes slik at det skulle bli en reell mulighet for alle. Forhandlingsresultatet ble i samsvar med tilbudet fra NI. Ordlyden i bestemmelsen som partene ble enige om i overenskomsten for perioden 2012–2014 er identisk med dagens ordlyd, bortsett fra at fagbrevtillegget nå er kr 10 per time mot tidligere kr 9,50. I orienteringen fra NTF om forhandlingsresultatet het det at «[b]estemmelsen om fagbrev er endret, og de lokale parter må definere hvilke fagbrev som er relevant i bedriften».

(10) Ved tariffrevisjonen i 2014 fremmet NTF og Parat følgende forslag om endring av andre ledd i nåværende bestemmelse:

«Denne listen er ikke uttømmende, og de lokale parter kan avtale om andre fagbrev også er relevante for virksomheten. Ovennevnte og avtalte fagbrev er å regne som relevante dersom arbeidstaker som innehar slikt fagbrev utfører arbeid innenfor fagbrevets virkeområde/læreplan.»

(11) I statusdokument fra forhandlingene 24. september 2014 fremgår det at NTF og Parat ønsket en tekstendring om at de opplistede fagbrev «er» relevant for bransjen, og at fagbrev skulle komme til anvendelse «dersom arbeidstakeren utfører arbeid innenfor fagbrevets virkeområde/læreplan». Arbeidsgiversiden motsatte seg disse endringene. Det lyktes ikke partene å komme til enighet i forhandlingene eller den etterfølgende mekling. Partene ble imidlertid enige om å nedsette et partssammensatt utvalg som blant annet fikk i oppdrag å vurdere nytte-/kosteffekt av en større fagarbeiderandel i bedriftene. Utvalget avga sin innstilling 30. november 2015. Et av spørsmålene utvalget drøftet var hvorvidt fagbrev som yrkessjåfør var relevant for fuelingsoperatører, og derved ga rett til fagarbeidertillegget. Det lyktes ikke partene å komme med en omforent innstilling på dette punkt, og heller ikke et omforent forslag om endringer i overenskomsten.

(12) Ved tariffrevisjonen i 2016 fremmet NTF og Parat blant annet slikt krav vedr. fagbrev:

«Fagbrevet må gjennomgås og eventuelt endre avtaletekst, for å sikre at ansatte med offentlig godkjent fagbrev får betaling som fagarbeider.»

(13) Tariffoppgjøret i 2016 endte i konflikt. Etter streik i seks dager ble partene etter frivillig mekling enige om diverse lønnsøkninger. Paragraf 2 bokstav d ble ikke endret.

(14) **Nærmere om bakgrunnen for tvisten**

- (15) Tvisten har sin bakgrunn i selskapet Flytanking AS som ble stiftet i 1998. Som følge av virksomhetsoverdragelser i 2014 fra Shell og Statoil, driver selskapet i dag flytankingstjenestene på fem lufthavner: Værnes, Bergen, Stavanger, Tromsø og Bodø. Virksomheten består i å lagre og utlevere flydrivstoff til fly som lander/tar av fra lufthavnene. Selskapet har til sammen 48 ansatte, hvorav 40 flyplassoperatører. Ved sykdom og ferieavvikling benytter selskapet vikarer.
- (16) Arbeidstakeren, som tvisten knytter seg til, har fagbrev som yrkessjåfør fra 1997. Han ble 6. januar 2003 ansatt i 100 % stilling som flyplassoperatør ved Bodø lufthavn hos AS Norske Shell. Arbeidsforholdet ble overført til Flytanking AS ved virksomhetsoverdragelse i 2014. Han fremsatte krav om fagbrevtillegg første gang 11. juni 2014.
- (17) Ledelsen og tillitsvalgt i bedriften avholdt forhandlingsmøte 19. oktober 2015. Protokollen fra møtet lyder:

«Arbeidsgivers syn i saken:

Ansatte jobber som fuelingoperatør hvor hovedoppgaven er knyttet til fylling av fly.

Arbeidstakers syn i saken:

Ansatte mener at de utfører transport på flyplassen, og må inneha førerkort klasse II for å kunne utføre sine arbeidsoppgaver som Fuelingsoperatør.

De av ansatte som har offentlig godkjent fagbrev som yrkessjåfør, har da selvfølgelig rett til fagbrevtillegget, slik det er beskrevet i § 2 d).

Samtidig skal arbeidsgiver tilrettelegge og oppfordre øvrige ansatte til å ta fagbrev for å øke egenkompetanse, vise til § 14.

Det rettes også med dette krav om etterbetaling av fagbrevtillegg fra den ... og frem til saken er løst med at fagbrevtillegget blir utbetalt.»

- (18) Norsk Industri og NFT avholdt forhandlingsmøte 29. oktober 2015. Fra møtet ble det skrevet slik protokoll:

«Partene kom ikke til enighet.

Norsk Industri er av den oppfatning at dette ikke er stillinger hvor yrkessjåførfagbrev er relevant for stillingen.

NFT er av den oppfatning at arbeidsgiver nyttiggjør seg av fagbrevet i slike stillinger uten å betale for det. At det ikke gis slikt tillegg er i uoverensstemmelse med overenskomstens § 2 d.»

- (19) NHO og LO avholdt forhandlingsmøte via e-post 9. mai og 6. juni 2016. Protokollen fra møtet lyder:

«Partene drøftet saken på grunnlag av LOs brev av 7. mars 2016, vedlagt lokal protokoll samt tvisteprotokoll mellom NTF og Norsk Industri datert 29. oktober 2015.

LO er av den oppfatning at fagbrev for yrkessjåfør er relevant for stillingen som Fuelingoperatør i den konkrete bedriften. Fuelingoperatørene skal derfor gis et lønnstillegg fastsatt iht. den til enhver tid gjeldende Oljeavtale.

Partene kom ikke til enighet og viste for øvrig til anførselene i tvisteprotokollene.»

- (20) LO med NTF tok ut stevning for Arbeidsretten 5. juli 2017. NHO og Flytanking AS innga tilsvar 4. september 2017. Saken var opprinnelig berammet til 13.–15. februar 2018, men måtte utsettes på grunn av sykdom. Hovedforhandling ble avholdt 14.–15. mars 2018. To partsrepresentanter og syv vitner forklarte seg.
- (21) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (22) *Landsorganisasjonen i Norge* med Norsk Transportarbeiderforbund har i korte trekk anført:
- (23) Saken skal ikke avvises. LO pretenderer å ha et krav på at flyplassoperatør som har fagbrev som yrkessjåfør har rett til tillegg etter Oljeavtalen § 2 bokstav d. Dette kan Arbeidsretten prøve. Partene har ikke avtalt at uenighet om et fagbrevs relevans ikke kan prøves av Arbeidsretten. Det skal foretas en konkret vurdering av hvorvidt dette fagbrevet er relevant og derved gir rett til fagbrevtillegget. For det tilfelle at Arbeidsretten skulle mene at kravet ikke kan hjemles i overenskomsten, må konklusjonen bli at saksøkte frifinnes, og ikke at saken avvises. Saksøker har ikke gjort en interessetvist til en rettstvist. Den påstand som er nedlagt i saken gjelder ikke krav som er fremmet ved tidligere tarifforhandlinger. Det kreves ikke dom for at § 2 bokstav d skal endres slik at alle de opplistede fagbrev automatisk gir fagbrevtillegg for alle ansatte i alle bedrifter som følger overenskomsten. Det kreves bare dom for at ett av de opplistede fagbrevene – yrkessjåfør – er relevant i stilling som flyplassoperatør i Flytanking AS.
- (24) Fagbrevkompetanse som yrkessjåfør er relevant for arbeidet som flyplassoperatør. Svært mange av kompetansemålene til fagbrev som yrkessjåfør er relevante for de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Dette gjelder blant annet risikovurderinger for å forebygge uønskede hendelser, sikkerhet for transport av varer, kravene til helse, miljø og sikkerhet, vedlikehold av tekniske hjelpemidler, regelverk for håndtering og transport av farlig gods, rutiner ved uhell, kundekontakt, trafiksikkerhet og planlegging av transportoppdrag.
- (25) Paragraf 2 bokstav d oppstiller ikke krav om at fagbrevet er nødvendig, at det er knyttet til hovedoppgavene til stillingen, eller at man skal nyttiggjøre en viss andel av fagbrevets innhold i arbeidsutførelsen. Det avgjørende kriteriet er om fagbrevet er relevant, dvs. at det er av betydning for utførelsen av arbeidsoppgavene. En betydelig del av de arbeidsoppgavene som flyplassoperatøren utfører i løpet av arbeidsdagen, relaterer seg til de emner som dekkes av fagbrevopplæringen. Flytanking AS får nyttiggjort seg at

arbeidstakeren har skaffet seg den kompetanse som et fagbrev innebærer. Det tilligger ikke arbeidsgivers styringsrett å avgjøre hvorvidt fagbrevet er relevant. Det skal foretas en objektiv vurdering.

- (26) Den interne opplæringen som bedriften har i henhold til internasjonal standard – ACE-programmet i samarbeid med Shell – fratår ikke fagbrevet dets relevans og betydning for stillingen.
- (27) Formålet med bestemmelsen er at den skulle være et insitament til at flere arbeidstakere tar fagbrev. Ved den forståelse som NHO legger til grunn, vil dette formålet ikke bli nådd.
- (28) Arbeidsretten kan prøve om fagbrev som yrkessjåfør er relevant for stillingen selv om det ikke er inngått noen lokal avtale. Bestemmelsen legger opp til at dersom partene lokalt ikke blir enige, kan saken bringes inn for de sentrale parter. Knut Aaser fra NI, som deltok i forhandlingene da bestemmelsen kom inn i overenskomsten, forklarte at når spørsmålet kunne bringes inn for de sentrale parter, var det for å sikre en skikkelig prosess på bedriften. Når så de sentrale parter heller ikke blir enige om hvorvidt fagbrevtillegg skal tilstås, kan spørsmålet prøves av Arbeidsretten på vanlig måte. Dette følger av systemet i Hovedavtalens tvisteløsningsmekanisme. Det var arbeidsgiversidens forslag til bestemmelsens ordlyd som partene ble enige om. De tidligere overenskomstene ga fagbrev uttelling i form av et tillegg til gjeldende lønn. NTF hadde helt klart en forutsetning om at det som ble avtalt ved 2012-oppgjøret ikke innebar at det var opp til arbeidsgivers styringsrett å avgjøre om tillegg skulle gis. NI skulle ha gjort det klart overfor NTF dersom meningen var at tvist om rett til fagbrevtillegg skulle vært unntatt behandling for Arbeidsretten. Manglende lokal avtale er ikke til hinder for at Arbeidsretten kan prøve fagbrevets relevans og derved retten til det avtalte tillegg.
- (29) Det kreves i utgangspunktet etterbetaling fra 11. juni 2014 da arbeidstakeren fremmet krav om tillegget, dog slik at det som ligger lenger tilbake enn tre år fra stevningen, er foreldet. Subsidiært kreves det etterbetaling fra 19. oktober 2015 da tvisten var gjenstand for lokale forhandlinger.
- (30) Det er nedlagt slik påstand:
- «1. Fagbrev for yrkessjåfør er relevant for stilling som flyplassoperatør/fuelingsoperatør i Flytanking AS**
2. Flytanking AS foretar etterbetaling av fagbrevtillegg iht. påstandens punkt 1.»
- (31) *Næringslivets Hovedorganisasjon og Flytanking AS* har i korte trekk anført:

- (32) Saken må avvises. Det er et vilkår for rett til fagbrevtillegg at det er inngått lokal avtale om at fagbrevet er relevant for bedriften. Når slik avtale ikke er inngått, kan ikke Arbeidsretten opprette en avtale om at fagbrev som yrkessjåfør er relevant for stillingen som flyplassoperatør. Det at lokal uenighet kan bringes inn for de sentrale parter, innebærer ikke at Hovedavtalens ordinære tvisteløsningsmekanisme kommer til anvendelse for det som er tvisten i vår sak. Saken har likhetstrekk med lokale lønnsforhandlinger der de sentrale parter bare har en rådgivende rolle. Fagbrevtillegg er et lokalt lønnstillegg. Uten lokal avtale, må man falle tilbake på arbeidsgivers styringsrett. De sentrale parter har ikke myndighet til å overkjøre de lokale parter. De sentrale parter har avtalt hvilke fagbrev som kan være relevante, men hvorvidt ett eller flere av disse er relevant i den enkelte bedrift må avtales lokalt.
- (33) Arbeidsretten kan ikke utfylle overenskomstens bestemmelse slik LOs påstand i realiteten innebærer. Arbeidsretten kan ikke vurdere om fagbrev som yrkessjåfør er relevant for en flyplassoperatør i Flytanking AS. Den kan kun prøve om prosessen har vært grundig, noe den har vært. LO har valgt å gjøre en interessetvist til en rettstvist. NTF og Parat har ved oppgjørene i 2014 og 2016 fremmet krav om endring av ordlyden i bestemmelsen. Kravene er i realiteten de samme som de nå ønsker dom for. I 2014 ble kravet til endret ordlyd henvist til utvalgsarbeid, men partene klarte ikke å komme til enighet om endring av bestemmelsen. Kravet som ble fremsatt i 2016-oppjøret, ble frafalt.
- (34) Ordlyden er klar. Det kreves lokal avtale om hvilke fagbrev som skal være relevante for bedriften. Dersom LOs forståelse av bestemmelsen legges til grunn, innebærer det en «speilvendning», og kravet til avtale blir illusorisk.
- (35) Tariffhistorien taler klart mot at fagbrev som yrkessjåfør automatisk gir rett til fagbrevtillegg. NTF har vært fullt innforstått med at det kreves lokal avtale, jf. blant annet den informasjon som forbundet sendte ut etter oppjøret i 2012 da bestemmelsen kom inn i overenskomsten. Etterfølgende utvalgsarbeid, forhandlinger og meklings styrker dette.
- (36) Under enhver omstendighet er fagbrev som yrkessjåfør ikke relevant for stillingen som flyplassoperatør, og vilkårene for å få utbetalt tillegget er ikke oppfylt. Det er bare en liten del av det som inngår i fagbrevopplæringen som nyttiggjøres i arbeidet som flyplassoperatør. All kjøring skjer på et lukket område, og det strenge forskriftsregime for transportvirksomhet gjelder ikke. Tankbilene er plombert til en hastighet på 30 km per time, og området har skilting som adskiller seg fra det som gjelder på offentlig vei. Kjøre- og hviletidsbestemmelsene for yrkessjåfører gjelder ikke.

- (37) Hovedoppgaven til en flyplassoperatør er å sørge for tanking av drivstoff på fly under overholdelse av strenge sikkerhetsrutiner. Før ansatte kan arbeide som selvstendig operatør, må vedkommende gjennomgå et spesifikt opplæringsprogram innen fagområdet fueling. Slik opplæring skjer på bedriften og bygger på en internasjonal standard. Flytanking har en teknisk serviceavtale med Shell og følger et opplæringsprogram utarbeidet av Shell. Dette programmet tilpasses størrelsen og lokale krav på flyplassene, og sørger for fullstendig opplæring av flyplassoperatører. Det tar normalt 2 -3 måneder før den ansatte kan arbeide selvstendig. En erfaren operatør følger nyansatte som utfører de forskjellige arbeidsoppgavene under tilsyn. Det gjennomføres også en teoriopplæring. Etter gjennomført opplæring må operatøren avlegge eksamen før vedkommende kan arbeide selvstendig. Fagbrev som yrkessjåfør erstatter ikke denne opplæringen.
- (38) Transportelementet utgjør en svært underordnet del av den interne opplæringen av flyplassoperatører. Det er ikke adgang til å erstatte noen del av opplæringen med kunnskap man tilegner seg i forbindelse med fagbrev som yrkessjåfør. Førerkort i klasse B og DE er kun en «inngangsbillett» til stillingen som flyplassoperatør.
- (39) Det er nedlagt slik påstand:
- «1. Prinsipalt: Saken avvises.**
2. Subsidiært: Saksøkte frifinnes.»
- (40) **Arbeidsrettens merknader**
- (41) *Arbeidsretten* er kommet til at de saksøkte må frifinnes, og vil bemerke:
- (42) Spørsmålet i saken er om fagbrev som yrkessjåfør gir rett til fagbrevtillegg etter Oljeavtalen § 2 bokstav d for arbeidstaker som arbeider som flyplassoperatør i Flytanking AS ved Bodø lufthavn.
- (43) NHO har prinsipalt gjort gjeldende at saken skal avvises. For det første er det anført at Arbeidsretten ikke kan ta stilling til kravet så lenge det ikke er inngått lokal avtale om at fagbrev som yrkessjåfør er relevant i bedriften. Dernest er anført at LO har valgt å gjøre en interessetvist til en rettstvist, jf. krav ved tidligere tariffoppgjør.
- (44) Arbeidsretten er kommet til at saken må fremmes til realitetsbehandling. LO pretenderer at flyplassoperatør i Flytanking AS med fagbrev som yrkessjåfør har rettskrav på fagbrevtillegg i medhold av overenskomsten § 2 bokstav d, og dette må Arbeidsretten ta stilling til.

- (45) Overenskomsten § 2 bokstav d gir ansatte med et relevant fagbrev rett til et tillegg på kr 10 per time. Bestemmelsen har en angivelse av hvilke fagbrev som «kan være relevant for bransjen», herunder fagbrev som yrkessjåfør som er tema i vår sak. Listen over mulige relevante fagbrev er ikke uttømmende.
- (46) Det følger av tredje ledd i bestemmelsen at «[d]e lokale parter skal avtale hvilke av de ovennevnte fagbrev som er relevant for bedriften». Overenskomsten omfatter fem bedrifter som til dels driver forskjellig virksomhet. Dette innebærer at det må foretas en konkret vurdering av hvilke av de bransjerelevante fagbrevene som er relevante i den enkelte bedrift.
- (47) Etter Arbeidsrettens syn er det et vilkår for at en arbeidstaker skal ha rett til fagbrevtillegg at det er inngått avtale i den enkelte bedrift om at vedkommende fagbrev er relevant for bedriften. Ordlyden er klar, og det er ikke holdepunkter som tilsier at partene har ment at fagbrevtillegg skal kunne tilstås uten at partene lokalt har inngått avtale om det. Det bemerkes i denne sammenheng at NTF i sin orientering om forhandlingsresultatet i 2012, opplyste at bestemmelsen om fagbrev var blitt endret og at «de lokale parter må definere hvilke fagbrev som er relevant i bedriften». Rett til fagbrevtillegg utelukkende basert på en vurdering av fagbrevets relevans for utførelsen av de arbeidsoppgavene som tilligger stillingen kan ikke hjemles i bestemmelsen.
- (48) Bestemmelsen forutsetter partsenighet. Ingen av partene – verken arbeidsgiversiden eller arbeidstakersiden – kan ensidig avgjøre om et eller flere av de i bestemmelsen nevnte fagbrev skal anses relevant i bedriften.
- (49) I Flytanking AS er det ikke inngått avtale om at fagbrev som yrkessjåfør er relevant. I mangel av slik lokal avtale, kan følgelig påstanden fra LO om at fagbrev som yrkessjåfør er relevant for stillingen som flyplassoperatør i Flytanking AS ikke tas til følge.
- (50) Arbeidsretten har ikke funnet grunn til å ta nærmere stilling til om fagbrev som yrkessjåfør er relevant for utførelsen av de arbeidsoppgaver som tilligger stillingen som flyplassoperatør, eller om det ved utførelsen av arbeidsoppgavene stilles krav til nyttiggjøring av en bestemt del av den kompetansen som tilegnes gjennom fagbrevutdanningen.
- (51) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

De saksøkte frifinnes.

Jakob Wahl
(sign.)

Karin Bruzelius
(sign.)

Liv Gjølstad
(sign.)

Per Østvold
(sign.)

Niels Selmer Schweigaard
(sign.)

Stein Grøtting
(sign.)

Axel Thuve
(sign.)

Rett utskrift bekreftes: